

Passend leren omgaan met uitdagend gedrag in de klas: Benutten van good practices

Linda van den Bergh

Anje Ros, Marianne den Otter en Bertine de Vroedt

Aanleiding

- Externaliserend probleemgedrag is een grote uitdaging voor leraren (Van Grinsven & Van der Woud, 2016)
- Professioneel handelen van de leraar is van grote invloed, professionalisering op dit vlak is nodig (Kennedy, 2016)
- Een goed pedagogisch klimaat is voorwaardelijk. De zelfdeterminatietheorie is goed onderbouwd (Ryan & Deci, 2000a; 2000b; 2008)
- De theorie is breed bekend, maar de toepassing ervan in de praktijk is niet vanzelfsprekend

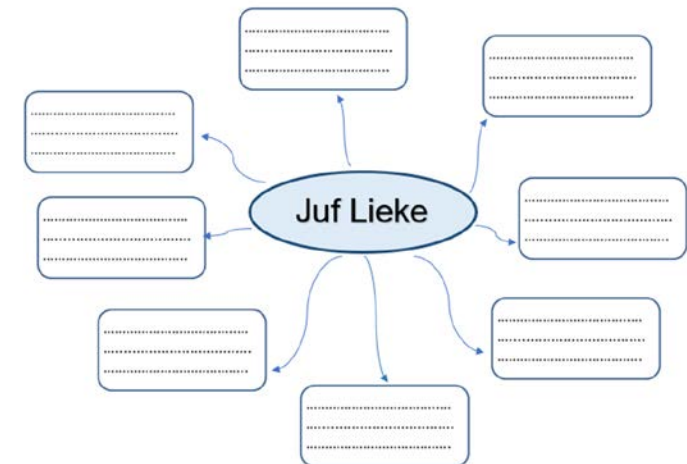
Onderzoeksvragen

1. Op welke wijze kan de ZDT worden geconcretiseerd door middel van goede praktijkvoorbeelden in een digitale leeromgeving?
2. Op welke wijze kunnen (toekomstige) leraren hun pedagogisch handelen versterken met behulp van de leeromgeving?

Deelstudie 1: good practices

12 'voorbeeldleraren' 9 PO, 1 SBO, 2 SO (cluster4)

- Handelen (filmbeelden)
- Opvattingen (portretten)
- Reflecties op dilemma's (STARR)
- Mening van leerlingen (woordwebben)
- Ontwikkeldag met de leraren

Doel: typerende materialen voor digitale leeromgeving

Deelstudie 1 kenmerkende elementen

Handelen: sociale verbondenheid is heel sterk

- Oprechte interesse
- Warmte en empathie
- Begripvol gedrag en acceptatie
- Beschikbaarheid en vertrouwen

Opvattingen:

- Uitdagend gedrag geen kenmerk van een leerling, maar een manier om iets duidelijk te maken
- Je moet open en met aandacht kijken naar gedrag om de leerling te kunnen begrijpen

Top 10 woordwebben (n= 265; 1168 uitspraken)

Uitspraak	Aantal	Percentage
Ze is aardig, lief	187	16%
Ze is grappig, maakt grapjes	145	13%
Ze helpt goed, is behulpzaam	133	11%
Ze geeft goede instructie	103	9%
Ze doet leuke dingen (spelletjes)	61	5%
Ze lost problemen goed op	45	4%
Ze kan goed lesgeven, uitleggen	43	4%
Ze is vrolijk, zorgt voor vrolijkheid	36	3%
Ze wordt niet snel boos	35	3%
Ze is streng als het nodig is	29	3%

De leeromgeving

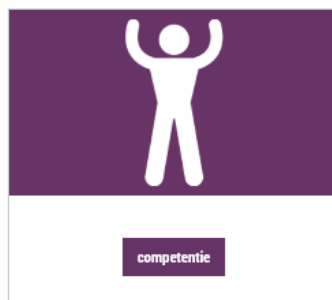
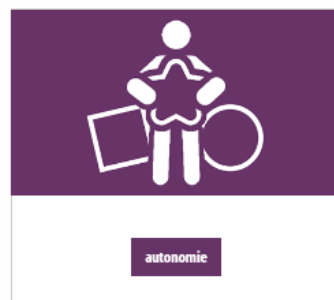
<https://fontys.nl/passend-leren-omgaan-met-uitdagend-gedrag/>

De zelfdeterminatietheorie

De zelfdeterminatietheorie (ZDT) vormt het kader van deze leeromgeving. De ZDT is de meest gebruikte motivatietheorie. Deze theorie is ontwikkeld door de Amerikaanse psychologen Ryan en Deci en is in Nederland beschreven door Stevens. Als leerlingen intrinsiek gemotiveerd zijn, vinden zij het leuk en interessant om iets te leren en zullen zij dus positief gedrag laten zien. Voor intrinsieke motivatie moeten de drie psychologische basisbehoeften vervuld zijn: autonomie, competentie en sociale verbondenheid.

Pas als alle drie de basisbehoeften vervuld zijn, zijn leerlingen intrinsiek gemotiveerd om te leren. Als leerkracht heb je hier veel invloed op door autonomie-ondersteuning, het bieden van structuur en te zorgen voor sociale verbondenheid tussen jou en de leerlingen en tussen de leerlingen onderling. In het kort gezegd gaat het om het bieden van keuzes binnen duidelijke kaders in een warm en positief pedagogisch klimaat. Als je dit weet te bereiken, zal uitdagend gedrag in veel gevallen voorkomen worden.

De drie basisbehoeften:

Onze goede voorbeelden

Hier lees je meer over onze goede voorbeelden. Deze leerkrachten zijn door hun schoolleider genoemd op de vraag: 'Welke leerkracht werkt op een positieve manier met leerlingen en groepen die door andere leerkrachten als 'erg moeilijk' ervaren worden?' Deze leerkrachten vertellen hier wat zij belangrijk vinden om uitdagend gedrag te voorkomen of, indien nodig, aan te pakken. Je leest wat hen typeert en wat hun leerlingen fijn bij hen vinden. Ook deze leerkrachten lopen

- Toelichting en concretisering theorie
- Filmfragmenten met reflectievragen
- Opvattingen in portretten
- Reflecties op dilemma's
- Tools en checklists
- Principes professionalisering

Deelstudie 2: overdraagbaarheid

Deelnemers: 8 basisscholen en 2 opleidingen (pabo, Master EN)

Eigen professionaliseringsplan op basis van effectieve principes (bijv. Van Veen, Zwart, & Meirink, 2010; Gast, Schildkamp, & van der Veen, 2017).

- Professionalisering sluit aan bij de behoeften van de leraren.
- Leraren formuleren en bespreken hun eigen leerdoelen
- Leraren worden gestimuleerd te reflecteren op hun eigen opvattingen en handelen.
- De inhoud wordt direct gekoppeld aan het handelen in de eigen klas.
- Er wordt samen geleerd met collega's.
- De professionalisering wordt ingebed in de routines van de school.

Periode januari – juni '2019

Deelstudie 2: resultaten

De aanpak verschilt enorm

Belangrijke voorwaarden zijn: inbedding, intensiteit, goede introductie van de leeromgeving en veiligheid

Reflectieve dialoog gericht op eigen handelen n.a.v. de input van de leeromgeving is essentieel

Voorbeelden van leerervaringen:

- Eye-opener door het stellen van vragen aan leerlingen (filmpje)
- Eye-opener door het bespreken van het negeren van gedrag (portret)
- Diepgang in de intervisie door de STARR procedure

Aanpassingen

- Duidelijke inhoudsopgave met links
- Meer materiaal gericht op het ‘omgaan met’ naast het ‘voorkomen van’ uitdagend gedrag
  - Gedragsfunctie analyse
  - ABC analyse
  - Interactie analyse

Afsluiting

- Veel plannen voor vervolg in de scholen
- Binnen de opleidingen overleg over betere inbedding in het curriculum
- Nu ligt de focus op doorontwikkeling en brede verspreiding

Opmerkingen, tips of vragen?

Linda van den Bergh: L.vandenBergh@fontys.nl